

Xalku ma xabbad baa mise waa xaalid?

Allaah waxa uu culimada ballan kaga qaaday in ay dadka u caddeeyaan waxa uu ilaahay soo dajiyay, hadaba ma qarsoona maanta dhibaatooyinka ka jira guud ahaan caalamka islaamka gaar ahaanna soomaaliya: dhiig la daadiyo, kala tagsanaan iyo is-dhacba, taas oo badankeedana ay sababeen dad aynu wadaagno islaamnimo iyo soomaalinimoba ha ahaadeen kuwo halku dheg ka dhiganaya soo celinta kala danbaynta iyo dawladnimada amma ha ahaadeen kuwo jihaad sheeganayee.

Arrimahaas oo dhani waxay nagu keensanayaan haddaannu nahay mashaayikhda dacwadda salafiyada (*ahlus-sunnah wal-jamaa^cah*) in aan caddayno mawqifkayaga ku wajahan dagaallada dalka ka soconaaya muddada 20ka sanno iyo siyaadada ah, sidoo kale caddaynno farqiga u dhaxeeya jihaadka sharciga ah iyo dagaalka fitnada ah, annaga oo ku salaynayna adillada sharciga ah iyo jawaabaha ahlu cilmiga.

Ugu horrayntii

Erayga fitna afcarabiga waxaa loo isticmaalaa macneyaal dhawr ah sida: imtixaanka-waxa imtixaanka ka dhasha lana necebyahay-waxkastoo la neceb yahay-dilka iwm.

Fitnada caamka ahna waxaan ku qeexi karnaa: waa wax kasta oo sharciga khilaafsan qawl iyo ficil ba keensadana ammaan darro iyo tafaraaruq.

Ahlu-sunnah waljamaacana waxaa aasaasiyaaatka caqiiqadooda ka mid ah in ay xaaraan tahay in laga qayb galo dagaallada fitnada sida uu caddeeyay shaykhul islaam ibnu taymiyah iyo qayrkiiba .

Rasuulkeennuna (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye) waxa uu yiri wakhtiga fitnada: (**leebabkiinna iyo qaansooyinkiinna jajabiya, guryihiinnana jooga, kii geel lehaw geelaaga raac, kii ari lehaw arigaaga raac, kii beer lehow beertaada falo**), talooyinka nuucaas ah ayuu

rasuulkeenu (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye) ku taliyay waana sharcigiisii haddaan nahay dad muslimiin ah oo rasuulka raacsan.

Dhiigga muslimkana rasuulku aad ayuu u adkeeyay, qofkii qof ashahaadanaya dilow maxaad (*laa ilaaha illallaah*) ka yeelaysaa maalinta qiyaamaha sidii uu Rasuulku (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye) ku yiri usaame ee waliba uu ku celceliyay mar uu dagaal gaalo lagula jiray nin dilay ka dib markuu ashahaatay.

Waxa uu yiri rasuulku (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye): "**Qofka muslinkii wuxuu dhabar fudud yahay oo khayrka u degdegi ogyahay intaanu daadin dhiig xaaraan ah**", waxa kale oo uu yiri: "**in adduunyada dhammaanteed ay baaba'do ayaa ilaahay kala fudud dilka qofka muslimka ah**" iyo axaadiis kale oo badan.

Sidaas awgeed mashaayikhda salafiyiinta ahi waxa ay ku baaqayaan sida caqiidada salafkeenna suubban ay tahay in aan laga qayb galin dagaalladaas, waxaanay caddaynayaan in dagaallada soomaalida u dhaxeeyay ay yihiin xaaraan iyo fitno horrayso iyo danbaysaba, waxa hadda waddanka ka jiraana waa fitno.

Iyagoo taa ku daraya in ay waajib tahay in cadawga gaal ka ah dalka laga difaaco haddii la helo shardiga ah in awood loo leeyahay sida rabbigeen ku yiri aayaadda fasiraaddeedu tahay: "***ilaahay nafna kuma kallifo wax ay awooddo mooyaane wax kale***".

Awoodda sharciga ahina ma aha kaliya in ficilka la samayn karo eh waa in la samayn karaa ficilkii iyada oo aanu dhibkii hore mid ka wayni ka imanaynin sida ay adillada sharcigu keensanayso, caddeeyeenna culimada islaamku sida shaykhul islaam ibn taymiyyah .

shaykh Cabdil-muxsin al-cabbaad oo bishii sidataal dhammaadkeedii la waydiiyay dagaalka soomaaliya ka socda iyo dadka rayidka ah dhexdooda

in hub lagaga tuuro itoobiyaanka ka dibna ay ummada gummaadaan ayaa ku jawaabay: "wax faa'iido ahi kuma jirto in qof cadawga laga dilo kadibna ay toban dilaan ama boqol iyagoo aan dhulkiina kaga baxayn qofkaa laga dilay...waa in labada dhib ka sahlan lagu adkaysto si looga cararo ka wayn, qofka hal cadaw ah dilay ka dibna boqol loogu aaray naftiisii iyo dadkii kaleba dhib ayuu usoo jiiday".

Haddii la dagaallankii cadawga uu dhibkii hore mid ka wayni ka imanayo oo aanay ujeeddadii dagaalka laga lahaa ku imanayn oo ahayd in cadawga la saaro xaaladdaas jihaadku sharci ahaan mid sax ah ma ahan.

Waxaana lagu dhaqmayaa adillada sheegaysa in la iska sabro.

Dhibka iyo fitnadana waxaa looga bixi karaa:

1. in la toobad keeno oo si dhab ah diinta loogu noqdo barasho iyo ku dhaqanba.
2. In la sabro.
3. In la midoobo oo la is urursado, lana iska jiro in lala keli noqdo arrimaha ummadda u dhexeeya sida dadka ay talada u dhiibanayaan oo kale.
4. Arrinka ummadda in loo celiyo cidda taladu ka go'do culimada iyo dadka loo soo joogsado.

Dadka xukunka ku loollamaya koodii soo baxana waxaan ku leennahay hadalkan uu yiri shaykhul islaam ibn taymiyyah :

"Xaakimku haddii uu qasadkiisu yahay dadka hagaajintooda iyo xumaan reebidda si uu wixii dheef ah ugu soo jiiido wixii dhib ahna uga kor qaado isaga oo ilaahay wajigiisa ku doonaya ilaahay quluubta dadka ayuu u jilciyaa, khayrkana waa u fududeeyaa, dhibka dadkana waa kaga fillaadaa, haddii qasadkiisu yahay sarrayn, madaxtinnimo, iyo in la wayneeyo oo la siiyo wuxuu doono oo xoolo ah, ilaahay ujeeddadiisa wuu ku daba gaddiyaa".

Dadka qaarkood oo mooday in dagaalka fitnada ah la galaayo haddii cidda dulman loo gargaarayo amma xumaan la baabi'inayo waxaannu ku leenahay:

Ma aha sidaad mooddeen, sharkuna inuu dagaalkaa ku sii bato dhiig badanna lagu daadiyo mooyaane kuma yaraanayo, sidaa awgeed ayaanu rasuulku (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye) ku talinnin xilligan oo kale in hub la qaato kuna taliyay in hubka la jajabiyo, adilladaas khaaska ku ah waqtiga fitnada ayaana laga hor marinayaa adillada caamka ah ee tilmaamaysa suulinta munkarka iyo u gargaarka cidda dulman iyo waxa la midka ah ee gacan in wax lagaga qabto u baahan. Culimada usuulufiqhigu waxay caddeeyeen in naska gaarka ah laga hormarinayo kan caamka ah haddii loo maleeyo in ay iska hor imanayaan.

Ummad meel ay u gurya noqoto leh oo ku hoos jirta maamul midaysan oo wax laga maqlayo ayaa jihaadda, iimaan iyo camal suubbanna leh, haysatana awood ay wax iskaga dhicin karto iyo adduun, jihaadku ma aha wax la iska xiiso ka dibna la iskaga dhaqaaqo, dagaallada looga jeedo in cadawga lagu wiiqana waxa ku kici kara ummad raasa maalkeedu u bad qabo meelna ku hubsatay, laakiin qof raasamaalkiisii dayacan yahay macaash siduu u damci, rasuulku (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye) waxa uu yidhi: "uma habboona qofka muslimka ah in uu naftiisa dulleeyo", siduu u dullaynayaa ayaa la su'aalay wuxuu yiri: "wuxuu u ban baxayaa dhib aanu qaadi karin". Wuxuu dhahay shaykh mash-huur aal salmaan: "jihaadku waqtiyada adag iyo xaaladaha aan caadiga ahayn wuxuu u baahan yahay in duruufiisa la dhawro iyo waxa ku xeeran, mana aha jihaadku sida salaadda mid ay lagama maarmaan tahay in lala yimaad xaaladdu si kastaba ha ahaatee".

Jihaadku waa aalad wax lagu gaaro eh yool maaha haddii aan yoolkii lagu gaarayn ee uu duminayo jihaad ma noqonayo.

axkaamta jihaadka ee qotada dheerna kaliya waxaa ka hadli kara culimada kuwooda sida gaarka ah cilmiga ugu xeel dheeraaday, sida ibnutaymiya uu yiri.

Camalka hadda loo baahan yahayna kuma koobna jihaad kali ah, waxyaabo badan ayaa ummaddeenu idiinka baahan tahay ilaahayna idiin sharciyeeyay idinna aad karaysaan, haddaba taas ku mashquula oo waqtigiinna ku bixiya, naftininana noo ilaaliya dadku way idiin baahan yihiine, idinma lihin meel iska fadhiista eh waxaan leennahay diintiinna barta naftiinna iyo dadkiinnana ku anfaca.

Dadkuna waa muslim iyo gaal iyo munaafaq, munaafaquna waa qofka islaamnimo sheeganya gaalnimona qarsanaya, waxaana lagula dhaqmayaa axkaamta qofka muslimka ah, dhiiggiisa iyo maalkiisuba waa ay dhawrsoon yihiin inta adduunyada la joogo aakhirana naarta halka ugu hoosaysa ayuu galayaa.

Muslimkuna wuxuu noqon karaa faasiq isagoo asal ahaan muslim ah kagana bixi maayo islaamka in uu muslimiin la dagaallamo amma uu gaalo xiriiriyo oo sokeeye la jecel yahay ka dhigto, ama uu u soo kaalmeysto dagaal uu koox kale oo muslim ah kula jiro, ilaa la ogaado in ay ka tahay islaamnimo nacayb ama gaalnimo jacayl markaas ayuu islaamka ka baxayaa, haddii kalase waa faasiq danbi weyn ku jira. Imaamu shaafici allaah ha u naxariistee waxa uu yiri isaga oo soo xiganaya qissadii saxaabigii xaadib ibn abii baltacah :in gaalo lagu taageero in ay muslimka dhib gaarsiiyaan gaalnimo cad ma ahan eh waxaa la eegayaa waxa qofka ku xanbaaray sidii rasuulkuba ka yeelay xaadib.

Adillada tilmaamaysa qof danbi macsi ah sameeyay in iimaanka laga anfiyona laga fahmi mayo in qofkaas uu gaal yahay, iimaanka waa la anfiyi karaa iyadoo loo jeedo ma dhammays tirna.

Ummadda soomaaliyeed waa dad muslim ah ilaahay fadligii, islaamnimadooduna waa yaqiin markaa loogama bixin karo islaamka iyadoo aan yaqiin la mid ah taas loo hayn.

Waadna la socotaan axaadiithta ka digaysa gaalaysiinta dadka muslimka ah, Waxaana ka mid ah: **“Haddii nin uu walaalkii ku yiraahdo gaal yahow labadooda mid uun bay ku dhacaysaa, haddii qofku sidaa lugu sheegay yahay waa meesheeda, haddii kalase qofkii wax gaaleysiiyay bay ku soo noqonaysaa”**, xadiithkaa bukhaari iyo muslim baa weriyay.

Waxaa kaloo ku sugan xadiith bukhaari iyo muslim weriyeen, erayadana bukhaari leeyahay: **“Qofkii naftiisa aalad ku dila aakhira ayaa isla aaladdii lugu cadaabaa, qofkii mu'min lacnadana wuxuu la mid yahay isagoo dilay, qofkii gaalnima ku ganana wuxuu la mid yahay isagoo dilay”**.

Dad aan aqoon diinta u lahayn oo la iska taqliidsado aakhiro lugu badbaadi mayo, oo qofki aad disho aakhiro gacanta ayuu ku soo qabanayaa markaasuu leeyahay **“Rabbiyow weydii ninkan waxa uu ii dilay, haddii jawaabtu noqoto in hebel meel gaaro, waxaa Alle kuugu jawaabayaa hebel sharafta ma leh, markaas baad danbigii weynaa dhabarka u dhigataa”** sida uu Nasaa'i weriyay, sheikh albaanina xukumay inuu sax yahay.

Sida oo kale mashaayikhdu waxa ay aad u ceebaynayaan kana soo horjeedaan qaraxyada loo geysanayo dad aan sharcigu bannayn dhiiggooda sida kuwii laga geystay Hargaysa iyo Boosaaso waxaanay caddaynayaan in arrintaasi khilaafsan tahay shareecada islaamka waana xaaraan sababahan awgood.

1. waxaa lagu dilaa dad dhiiggoodu dhawrsoon yahay oo muslimiin ah dhiigga muslimkuna xurmada uu leeyahay axaadiithii kor ku xusnayd ayaa innoogu filan.
2. qaraxyadan qaarkood waxaa dhacda in qofkii gaystay uu naftiisa ku dilo taasina waa xaaraan ilaahay waxuu yiri :"**nafihiina ha dilina ilaahay waa idiin naxariis badan yahay eh**".

Rasuulkuna (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye) waxa uu yiri : "**qofka buur iska soo tuura oo sidaa naftiisa ku dilaa naarta jahannama ayuu ku hoobanayaa isagoo sidaa ku waaraya, qofka sun kabbada oo sidaa naftiisa ku dilaana gacanta ayuu suntii ku haysanayaa naarta jahannama dhexdeeda waanu ku waarayaa, qofka bir isku dilaana birtii ayuu gacanta ku haysanayaa oo uu isku wareemayaa naarta jahannama dhexdeeda, waanu ku waarayaa**" iyo axaadiith kale oo badan.

3. waxa lagu baabi'iyaa hanti dhawrsoon oo lugu tirtiraa, iyadoo dad nabad ahaana lagu argagax galiyo waxaanay dhalinaysaa kala danbayn la,aan taasna ma aha wax uu u qasdo qof Allaah iyo qiyaamaha rumaysan.
4. haddiiba xataa laga soo qaado in gaalo la beegsanayo iyagana lama oggola in la laayo hadday yihiin wafdi ama dad ergo ah, rasuulkeennuna (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye) waxa uu sheegay in aan ergada la dilin, sidoo kale haddii uu qof muslim ahi nabad galyo u fidiyay in lagu ballan buriyaa ma bannaana walaw gabar muslimad ahba ha ahaato cidda nabad galyada u fidinaysaaye sidii uu rasuulkuba (ammaan iyo nabad gelyo korkiisa ahaataye) u tix galiyay nabad galyada ninkii ay ummu haani' nabad galisay.

Haddaba ilaahay ha laga cabsado oo sabab ha u noqonnina in gaaladu ay dhulka muslimiinta qabsadaan idinkoon wax tamar ah u hayn oo aad kaga

dhicisaan, hana falina wax ay faaiidadiisu tahay kaliya in dacwadii ciriiri la galiyo oo dib u dhac ku yimaaddo.

Marka waxaan ku talinaynaa in dhinaca nabadgelyada la xigsado, lagana fiirsado tallaabooyinka lugu dhaqaaqayo.

Wanaagga Allaha nugu duwo, islaamka iyo sunnadana Allaha nugu dilo, waddankeennana Allaha noo hagaajiyo.

Ilaahay waxaan waydiisanaynaa danbi dhaaf iyo naxariis iyo ciddii dhunsan in uu hanuuniyo.